

**Oświadczenie złożone
przez senatora Leszka Piechotę
na 74. posiedzeniu Senatu
w dniu 26 lutego 2019 r.**

Oświadczenie skierowane do prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Jarosława Szarka

Zwracam się z prośbą o udzielenie informacji, czy przeprowadzane są aktualnie badania historyczne poświęcone osobie doktora Eugeniusza Łazowskiego (1913–2006), urodzonego w Częstochowie profesora pediatrii.

Moje pytanie jest uzasadnione faktem aktywnej działalności doktora na rzecz ratowania żydowskiej ludności cywilnej w mieście Stalowa Wola w okresie II wojny światowej. Eugeniusz Łazowski jako lekarz podawał swoim pacjentom niegroźny dla ludzkiego organizmu szczep bakterii, imitujących objawy zakażenia tyfusem plamistym. Działanie to przyczyniło się do zapobiegnięcia masowym wywózkom tysięcy mieszkańców Stalowej Woli do niemieckich obozów pracy ze względu na obawy okupanta dotyczące ekspansji nieistniejącej choroby. Statystyki dotyczące liczebności uratowanych obywateli wahają się w zależności od źródeł. Jak podaje anglojęzyczna strona Wikipedii, doktor Łazowski zdołał uchronić przed Holocaustem ok. 8 tysięcy istnień żydowskich.

Jednym z nielicznych kulturowo uwiecznionych śladów imponujących zasług Eugeniusza Łazowskiego dla ludności żydowskiej jest napisana przez samego doktora książka „Prywatna wojna. Wspomnienia lekarza – żołnierza 1933–1944” (pierwsze polskie wydanie: 1993 r.), w której zrelacjonował ówczesne wydarzenia z własnej perspektywy. Źródła internetowe podają, że wraz z przełomem millenijnym pojawiła się szansa przedstawienia sylwetki bohatera zdecydowanie szerszemu gronu odbiorców, a to za sprawą rozpoczęcia prac nad filmem dokumentalnym „Private War” (prod. Ryan Banks). W roku 2017 ogłoszony został kolejny projekt w postaci fabularyzowanego dokumentu pt. „Polski Schindler” w reżyserii Barbary Necek, ale informacje o jego dalszym losie są szczątkowe.

Dokonania Eugeniusza Łazowskiego, pomimo aktywnego udzielania przez niego pomocy zagrożonym niewolniczą pracą oraz śmiercią obywatelom polskim i narażania własnego życia i życia żony, nie są moim zdaniem dostatecznie znane opinii publicznej, pamięć o postaci profesora nie jest dostatecznie kultywowana, a jego historia dostatecznie rozpropagowana w kraju i na świecie. Dla informacji chcę przekazać, że postać Łazowskiego została uhonorowana w czerwcu 2016 r. przez władze miasta Stalowej Woli pomnikiem upamiętniającym tego lekarza, jednakże gest ten wydaje się niewystarczający.

Wobec powyższego kieruję prośbę do Instytutu Pamięci Narodowej o informację, czy instytut aktualnie przeprowadza badania w powyższej sprawie, a jeśli tak, to na jakim etapie obecnie się one znajdują. Pragnę również zapytać o możliwość zwieńczenia ewentualnych badań monografią naukową. Literatura historyczna z pewnością nakreśliłaby istotne szczegóły z życiorysu doktora, nadając jednocześnie zdecydowanie szerszy kontekst świadomie podjętym przez niego działaniom, jego motywacjom i wynikającym z nich nieocenionym pozytywnym skutkom społecznym.

Uważam, że prof. Łazowski jest godnym reprezentantem polskiego systemu wartości, który swoją postawą przyczynił się nie tylko do rozwoju medycyny i podtrzymania ducha walki oraz nadziei w tak mrocznych dla świata czasach, ale przede wszystkim do uratowania wielu istnień ludzkich, w tym ludności żydowskiej. Tak wielkie zaangażowanie w walkę z niemiecką ideologią śmierci połączone z wrażliwością na cierpienie innych zasługuje na przedstawienie jak najszerzej grupie odbiorców w Polsce i za granicą. Wsparcie finansowe ww. projektu filmowego mogłoby być najwspanialszym hołdem złożonym ludziom, którzy stawiali życie innych ponad własne dobro i bezpieczeństwo.

Z wyrazami szacunku
Leszek Piechota